Kadambari Sinha

Konversationskurs Hindi

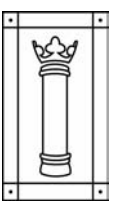

HELMUT BUSKE VERLAG
HAMBURG

Für
Appa, Amma und Alaka didi

Bibliografische Information der Deutschen Nationalbibliothek

Die Deutsche Nationalbibliothek verzeichnet diese Publikation in der Deutschen Nationalbibliografie; detaillierte bibliografische Daten sind im Internet über <http://dnb.d-nb.de> abrufbar.

ISBN 978-3-87548-488-5

Umschlagabbildung: © mauritius images.

© Helmut Buske Verlag GmbH, Hamburg 2007. Alle Rechte, auch die des auszugsweisen Nachdrucks, der fotomechanischen Wiedergabe und der Übersetzung, vorbehalten. Dies betrifft auch die Vervielfältigung und Übertragung einzelner Textabschnitte durch alle Verfahren wie Speicherung und Übertragung auf Papier, Filme, Bänder, Platten und andere Medien, soweit es nicht §§ 53 und 54 URG ausdrücklich gestatten. Druck und Bindung: Druckhaus „Thomas Müntzer“, Bad Langensalza. Papier: alterungsbeständig nach ANSI-Norm resp. DIN-ISO 9706, hergestellt aus 100% chlorfrei gebleichtem Zellstoff. Printed in Germany. *www.buske.de*

Inhalt

Vorwort IX

1 लोगों से मिलना-जुलना Umgang mit Menschen

1.1 मेहमानों का स्वागत: नए पड़ोसी 1
Gäste empfangen: Neue Nachbarn 2
1.2 दोस्तों से मुलाकात: बस स्टॉप पर 3
Freunde treffen: An der Bushaltestelle 3
1.3 अपना परिचय देना: सीढ़ी पर भेंट 4
Sich vorstellen: Begegnung im Treppenhaus 5
1.4 किसी का परिचय देना: स्वागत अभिभाषण 6
Jemanden vorstellen: Begrüßungsrede 6
Glossar 7

2 यात्रा पर निकलना Eine Reise unternehmen

2.1 ऑटोरिक्शा की सवारी: किराया तय करना 11
Fahrt mit der Autorikscha: Fahrpreisverhandlung 12
2.2 रेलवे स्टेशन पर: स्टेशन पर पूछ-ताछ 12
Am Bahnhof: Auskunft am Bahnhof 13
2.3 रेल यात्रा: सहयात्री से बातचीत 14
Eine Zugfahrt: Gespräch mit einem Mitreisenden 15
2.4 होटल में: कमरे के बारे में शिकायत 15
Im Hotel: Reklamation wegen des Hotelzimmers 16
Glossar 18

3 शहर में घूमना-फिरना Unterwegs in der Stadt

3.1 दर्शनीय स्थानों की सैर: दिल्ली दर्शन की तैयारी 22
Sightseeing: Eine Stadtbesichtigung von Delhi planen 23
3.2 दर्शनीय स्थल: राष्ट्रीय संग्रहालय की टिकट खिड़की पर 24
Sehenswürdigkeiten: An der Kasse des Nationalmuseums 25
3.3 डाक-खाने में: विदेश में पत्र भेजना 26
Bei der Post: Einen Auslandsbrief verschicken 27
3.4 रास्ता पूछना: रेस्तराँ का रास्ता पूछना 28
Wegbeschreibung: Nach dem Weg zum Restaurant fragen 29
Glossar 30

4 खाना-पीना Essen und trinken

4.1 'मल्लिका' होटल में खाना: खाना मंगवाना ... 33
Im Restaurant ‚Mallika' essen: Die Bestellung ... 34
4.2 होटल में: खाने के पैसे चुकाना ... 36
Im Restaurant: Bezahlen ... 37
4.3 मिठाइयाँ: मिठाई की दुकान म ... 38
Indische Süßigkeiten: Im Süßwarengeschäft ... 39
4.4 मसाले व खाने की सामग्री: रसोई में ... 40
Gewürze und Zutaten: In der Küche ... 41
Glossar ... 42

5 ख़रीदारी Einkaufen

5.1 वस्त्रों की दुकान में: कपड़े ख़रीदना ... 46
Im Kleidergeschäft: Kleidung kaufen ... 47
5.2 मोल-भाव करना: फलवाले से ख़रीदारी ... 48
Feilschen und verhandeln: Beim Obsthändler Mangos kaufen ... 49
5.3 किताब-घर में: हिन्दी की किताबें मँगवाना ... 50
In einer Buchhandlung: Hindisprachige Bücher bestellen ... 51
Glossar ... 53

6 स्वास्थ्य-संबंधी Gesundheit

6.1 बाज़ार में आपात-स्थिति: बेहोश हो जाना ... 56
Eine Notfallsituation auf der Straße: Ohnmächtig werden ... 58
6.2 घर में आपात-स्थिति: पेट की गड़बड़ी ... 59
Notfallsituation zu Hause: Magenbeschwerden ... 60
6.3 औषधालय/दवा-खाने में: दवाएँ ख़रीदना ... 62
In der Apotheke: Medikamente kaufen ... 63
6.4 डाक्टर से परामर्श करना: ख़ाँसी, गला ख़राब होना ... 64
Arztbesuch: Husten, Halsentzündung ... 65
Glossar ... 67

7 नाते-रिश्ते Familie und Verwandtschaft

7.1 परिवार में: रिश्तेदारों से मिलना ... 71
In der Familie: Besuch bei Verwandten ... 73
7.2 संयुक्त परिवार से भेंट: रिश्तेदार ही रिश्तेदार ... 75
Eine Großfamilie kennenlernen: Verwandte ohne Ende ... 76
7.3 शादी तय करना: रिश्ता जोड़ना ... 77
Eine Ehe arrangieren: Die Verkuppelung ... 78
Glossar ... 80

8 तीज-त्योहार, धर्म-कर्म Feste, Religion, Rituale

8.1 दीपावली का पर्व: दीपों की रोशनी का त्योहार ... 83
Das Dipawali-Fest: Das Fest der Lichter ... 84
8.2 दीवाली मनाना: कुछ प्रथाएँ ... 85
Das Diwali-Fest feiern: Einige Bräuche ... 86
8.3 मंदिर के दर्शन: संध्या की आरती ... 88
Ein Tempelbesuch: Die abendliche Lichtschwenkzeremonie ... 89
Glossar ... 91

9 अवकाश और मन-बहलाव Freizeit und Hobbys

9.1 फ़िल्मों में दिलचस्पी: 'बॉलीवुड' की चर्चा ... 94
Interesse an Filmen: Diskussion über ‚Bollywood' ... 96
9.2 सांस्कृतिक गतिविधियाँ: संगीत और नृत्य का शौक ... 97
Kulturelle Aktivitäten: Musik und Tanz als Hobbys ... 98
9.3 खेल-कूद: क्रिकेट के उन्माद में ... 99
Sport: Im Kricket-Rausch ... 100
Glossar ... 102

10 **पढ़ाई-लिखाई Bildung**

10.1 भारत में उच्च शिक्षा: अलग-अलग पाठ्यक्रम ... 105
Hochschulbildung in Indien: Verschiedene Studiengänge ... 106
10.2 जर्मनी में भारत-विद्या: भारत-विद्या क्यों? ... 108
Indologie in Deutschland: Warum Indologie? ... 109
Glossar ... 111

11 काम-काज Arbeit und Beruf

11.1 ड्राइवर रखना: नौकरी की शर्तें तय करना ... 113
Einen Fahrer einstellen: Arbeitsbedingungen aushandeln ... 115
11.2 नौकरी से असंतुष्टी: पद त्यागने का निश्चय ... 116
Unzufriedenheit im Job: Entscheidung zu kündigen ... 117
11.3 नई नौकरी: ग़ैर-सरकारी संगठन का काम ... 118
Eine neue Arbeit: Bei einer Nicht-Regierungsorganisation ... 119
Glossar ... 121

12 राजनीति Politik

12.1 उत्तर प्रदेश में विधानसभा चुनाव: चुनावी नतीजे ... 124
Landtagswahlen in Uttar Pradesh: Wahlergebnisse ... 125
12.2 आतंकवादी हमला: ट्रेनों में विस्फोट ... 126
Ein Terroranschlag: Explosionen in Zügen ... 127
Glossar ... 129

13 टेलीफ़ोन पर बातें Telefongespräche

13.1 ग़लत नंबर मिलना: बदला हुआ टेलीफ़ोन नंबर 131
Falsch verbunden sein: Die falsche Telefonnummer 132
13.2 टेलीफ़ोन पर जानकारी हासिल करना: नृत्य महोत्सव के लिए टिकट 132
Auskunft am Telefon bekommen: Karten für ein Tanzfestival 133
Glossar 135

14 लड़ाई-झगड़ा, मुठभेड़ Konflikte, Auseinandersetzungen

14.1 अपना पीछा छुड़ाना: चिपकू बेचनेवाले से अपना पिंड छुड़ाना..... 136
Sich jemanden vom Hals schaffen: Einen aufdringlichen Verkäufer loswerden 137
14.2 सड़क पर लड़ाइ: ड्राइवर से कहा-सुनी 137
Zank auf der Straße: Wortwechsel mit einem Fahrer 138
Glossar 139

15 लेखा-जोखा Bilanz ziehen

15.1 समय: वक़्त की पावंदी 140
Die Zeit: Pünktlichkeit 141
15.2 अंकों का खेल: मुहावरे और लोकोक्तियाँ 142
Zahlen: Redewendungen und Sprichwörter 144
Glossar 146

हिन्दी–जर्मन शब्दावली Glossar Hindi–Deutsch 148

CD-Inhaltsverzeichnis 174

Vorwort

Dieser Konversationskurs ist gedacht für deutschsprachige Hindi-Lernende, die bereits Grundkenntnisse in Hindi haben und diese erweitern wollen, um besser mündlich kommunizieren zu können.

Die Idee, einen Konversationskurs zu verfassen, entstammt meiner Erfahrung im Umgang mit Hindi-Sprachschülern in Deutschland: Über Monate, sogar Jahre lernt man fleißig grammatische Regeln und eignet sich einen passablen Wortschatz an, fühlt sich aber trotzdem nicht in der Lage, einfache Alltagsgespräche zu führen.

Kommunikative Kompetenz hat nicht nur einen sprachlichen, sondern auch einen kulturellen Anteil. Um sich in einer bestimmten Situation spontan und treffend auszudrücken, muss man wissen, welche Ausdrucksweisen den gegebenen Umständen angemessen und in der Situation üblich sind. Mit anderen Worten: Wie klingt authentische Kommunikation in der Fremdsprache? Im Rahmen des Sprachunterrichts ist es schwer, dieses Wissen ausreichend zu vermitteln. Diese Lücke soll der vorliegende Konversationskurs schließen: In Form von Gesprächen über Alltagsthemen soll dem Lernenden eine große Bandbreite an Situationen und Wortschatz vermittelt werden.

In den Dialogen werden drei befreundete Familien durch ihren Alltag in Indien begleitet. Die zahlreiche Redewendungen und Redensarten, die in ihren Gesprächen vorkommen, sind typisch für das gesprochene Hindi. Durch die Themenauswahl hoffe ich außerdem, dem Leser einen Einblick in meine Kultur zu vermitteln.

Zur Vertiefung des Gelernten findet sich nach jedem Kapitel sowie am Ende des Buches ein hindi-deutsches Vokabelverzeichnis. Die darin verwendeten Übersetzungen sind kontextbezogen, auf die Nennung von alternativen Wortbedeutungen wurde verzichtet.

Zur Übung der korrekten Aussprache bzw. der Intonation ist dem Buch eine CD beigefügt, auf der die meisten Dialoge aus dem Buch nachgesprochen werden. Diese Dialoge sind im Buch mit dem Symbol gekennzeichnet.

Ich möchte mich herzlich bedanken bei Manik Bali, Dr. Saugato Datta, Dr. Richa Mathur, Abha Monde und Anil Kumar Velagapudi für die Mithilfe bei den Sprachaufnahmen. Mein Dank geht auch an meine Mutter, Krishna Sinha, und meinen Mann Jochen, die mir bei der Arbeit an diesem Buch mit Rat und Tat zur Seite gestanden haben.

Sushama Jain sei für ihre Unterstützung sowie für ihre schönen Abbildungen vielmals gedankt. Mein ganz besonderer Dank gilt Oliver Gerken, von dessen Sprachgefühl für Deutsch und Hindi ich enorm profitieren konnte.

Hamburg, im Oktober 2007 *Kadambari Sinha*

4
खाना–पीना
Essen und trinken

4.1 'मल्लिका' होटल में खाना

13

खाना मंगवाना

पल्लवी — आप लोगों ने मेनू देख लिया? कुछ पसन्द किया?

आन्या — इतने प्रकार के पकवानों में से एक चुनना कोई आसान काम नहीं है।

पल्लवी — तो मिल कर छह–सात चीज़ें मँगवाई जाएँ?

अजय — मेरे ख़याल से यही सबसे अच्छा रहेगा।

राजन — जी हाँ, ऐसा करने से हम सभी तरह–तरह के व्यंजन चख पाएँगे। हम लोग आम तौर पर भारतीय खाना ऐसे ही आर्डर करते हैं।

आन्या — मेरे लिए आप लोग ही पसन्द कीजिए। मैं गोश्त के सिवा सब कुछ खाती हूँ।

पल्लवी अरे वाह, तो आप मेरी तरह शाकाहारी हैं! आपको पनीर अच्छी लगती है?

आन्या जी हाँ, बहुत अच्छी लगती है।

पल्लवी फिर एक पालक-पनीर मँगवाते हैं। सब्ज़ियाँ और कई हैं: मसालेवाली भिंडी, आलू गोभी, शिमला-मिर्च ...

अजय यह भरवाँ शिमला-मिर्च मज़ेदार मालूम होती है। इसे मँगाकर देखें?

राजन हाँ, लेकिन कोई रसेदार सब्ज़ी भी होनी चाहिए, या फिर कोई दाल ... दाल मक्खनी कैसी रहेगी?

आन्या हाँ, यह लेते हैं। यह तो मेरी मनपसन्द दाल है!

पल्लवी एक रायता भी मँगाते हैं। खीरे का रायता ठीक रहेगा सबके लिए?

राजन हाँ, रायता, दाल, तरकारी तो सब ठीक है, लेकिन हम बेचारे माँस-मछली खानेवालों के मतलब की बात भी तो होनी चाहिए! अजय जी, क्या लिया जाए, तंदूर से कुछ व्यंजन या कोई शोरबेदार पाक?

अजय दोनों ही लेकर देखें। तंदूर से मुर्ग टिक्का?

राजन हाँ, अच्छा रहेगा। और मेनू में उसी के नीचे यह जो अद्रकी दहीवाला गोश्त है, उसे खाकर देखा जाए? काफ़ी है, न? तो हमारा आर्डर अब पूरा हो गया, बैरा को बुलाता हूँ।

पल्लवी अरे रुको, राजन, रोटी और चावल तो हम लोग भूल ही गए! सादा चावल लें कि पुलाव?

आन्या सादा चावल ही मँगवाइए। यहाँ नान नहीं मिलती क्या?

राजन हाँ, हाँ, बेशक मिलती है। मेनू के आख़िरी पन्ने पर देखिए हर तरह की नान और रोटियाँ हैं।

पल्लवी हमें एक 'मल्लिका रोटी की टोकरी' लेनी चाहिए। इस में नान, रोटी, पराठा सब हैं — सात अलग-अलग तरह के।

राजन ठीक है। अब पूरा खाना हो गया हो तो मँगवाया जाए। बैरा!

4.1 Im Restaurant ‚Mallika' essen

Die Bestellung

Pallavi Haben Sie die Speisekarte durchgesehen? Haben Sie gewählt?

Anja Keine leichte Aufgabe, ein Gericht aus so vielen zu wählen.

Pallavi Sollen wir also gemeinsam sechs oder sieben Gerichte bestellen?

Ajay Ich meine, das wäre das Beste.

Rajan Ja, auf diese Weise werden wir alle verschiedene Gerichte kosten können. So bestellen wir normalerweise indisches Essen.

Anja Bitte wählen Sie doch auch für mich. Außer Fleisch esse ich alles.

Pallavi Ach, wie schön, Sie sind Vegetarierin, wie ich! Mögen Sie den indischen Weichkäse?

Anja Ja, sehr.

Pallavi Dann bestellen wir einmal Spinat mit Weichkäse. Viele andere Gemüsegerichte gibt es auch: würzige Okra-Schoten, Kartoffeln und Blumenkohl, Paprika ...

Ajay Gefüllte Paprika klingt interessant. Probieren wir die?

Rajan Ja, aber ein Gemüsegericht mit Soße brauchen wir auch, oder ein Linsengericht ... Wie wäre es mit den schwarzen Linsen?

Anja O ja, nehmen wir das. Das ist nämlich mein Lieblingslinsengericht.

Pallavi Bestellen wir auch eine Joghurtsoße. Ist Joghurtsoße mit Gurke allen recht?

Rajan Ja, Joghurtsoße, Linsen und Gemüse, das ist alles schön und gut, aber es sollte auch etwas Sinnvolles für uns arme Fleischesser geben! Ajay-ji, was nehmen wir, was Gegrilltes aus dem Holzkohleofen oder eine Speise in einer Soße?

Ajay Probieren wir einfach beides. Im Tandoori-Ofen gegrillte Hähnchenstücke auf einem Spieß?

Rajan Ja, das wäre gut. Und direkt darunter auf der Speisekarte steht dieses Lamm in Joghurtsoße mit Ingwer. Probieren wir das? Das reicht, oder? Dann ist unsere Bestellung vollständig, ich rufe also den Kellner.

Pallavi Nein, warte, Rajan, die Beilagen Reis und Brot haben wir ganz vergessen! Nehmen wir gekochten Reis pur oder gewürzten Reis?

Anja Bestellen Sie doch den ungewürzten Reis. Gibt's hier denn kein indisches Hefebrot?

Rajan Aber selbstverständlich gibt es das. Schauen Sie auf die letzte Seite der Speisekarte, da gibt es jede Art von Hefe- und Fladenbroten.

Pallavi Wir sollten einen ‚Mallika-Brotkorb' bestellen. Er enthält sieben verschiedene Hefe, Fladen- und Blätterteigbrote.